

I dette nummer...

FRANKRIG – Ny forskning og kursusaktivitet...10

PORTUGAL – Kooperativ forbedrer børns læsefærdigheder...11

ISLAND – Universitetsforløb for studerende med psykiske udviklingshæmninger...11

SVERIGE – Hverdagen for elever med fysiske handicap: en etnologisk undersøgelse...12

LUXEMBOURG – Den nye grundskole...13

FLAMSK BELGIEN – Nyt system til støtte i læringen...14

TYSKLAND – Ratificering af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap...15

STORBRIANNIEN (England) "Achievement for all": bedre resultater for børn og unge med særlige undervisningsmæssige behov og handicap...16

LEDER...2

NY HJEMMESIDE...3

VEJLEDNING OM TILGÆNGELIGHED OG STØTTEMULIGHEDER FOR HANDICAPPEDE PÅ INSTITUTIONER FOR VIDeregÅENDE UDDANNELSER I EUROPA...4

ELEVURDERINGER OG INKLUDERENDE UNDERVISNING...5/6

DANMARK – Fælles indsats: Om partnerskab og inklusion i skolen...7

GRÆKENLAND – Reform af uddannelsessystemet...8

SPANIEN – "Tots músics, tots diferents" (alle musikere – alle forskellige)...9

LEDER

projekter, som nu er i den sidste fase – det ene om tidlig indsats over for småbørn og fremskridt på dette område, og det andet om udviklingen af indikatorer for inkluderende undervisning. Det kan du læse mere om i næste nummer af EuroNews.

Vi begyndte også i år at arbejde med projekter inden for to områder af høj prioritet i vore medlemslande. Det ene handler om læreruddannelse i forhold til inklusion og har repræsentanter fra Europa-Kommissionen og UNESCO International Bureau for Education (IEP) med som observatører. Det andet tager fat på området erhvervsuddannelser og her deltager også Det Europæiske Center for Udvikling af Erhvervsuddannelse (Cedefop) og OECD.

I 2010 indleder agenturet et samarbejde med UNESCO's EFA-sekretariat (Education for All) for at udvikle en vidensbase med eksempler på innovativ politik og praksis for inkluderende undervisning. Eksemplerne skal afspejle UNESCO's anbefalede politikker og retningslinjer for inkluderende undervisning, som beskrevet i dokumentet "Policy Guidelines on Inclusion in Education".

En anden af dette års store begivenheder bliver en international konference, som agenturet vil organisere i samarbejde med det spanske undervisningsministerium, under Spaniens EU-formandskab. Konferencen vil handle om forbedringer i den inkluderende undervisning i regi af Lissabon-strategiens målsætninger for 2010. Den vil også fungere som platform for erfaringsudvekslinger med de latinamerikanske lande inden for dette felt.

Vi håber selvfølgelig, du vil finde mange nyttige oplysninger og er som altid meget interesserede i at modtage feedback. Kontaktoplysninger til agenturet findes bagest i nyhedsbrevet.

God læselyst!

Cor Meijer
Direktør

Af direktør Cor Meijer

Kære læser,

Vi har siden sidste nummer af EuroNews set mange spændende tiltag i agenturets medlemslande såvel som på sekretariatet. Vi orienterer her om de vigtigste begivenheder.

Agenturet har fået ny hjemmeside, hvor du kan holde dig opdateret om national information, ny lovgivning og nye initiativer rundt om i Europa. Her kan du også finde resultater fra de undersøgelser, vi foretager på vegne af vore 27 medlemslande.

Der sker en masse i agenturet lige nu, og vi kan naturligvis ikke komme omkring alt, men her følger en kort oversigt over nogle af de væsentlige ting vi har arbejdet på den seneste tid.

Agenturet har netop færdiggjort et større tematisk projekt om et meget aktuelt emne i Europa, nemlig specialundervisning og multikulturel diversitet. Samtidig arbejder vi med to andre

NYT FRA AGENTURET

NY HJEMMESIDE

Agenturet har gennem det seneste år arbejdet med at udvikle en ny hjemmeside, som blev introduceret til brugerne i foråret 2009!

Den nye hjemmeside blev til i samarbejde med Institute for Learning and Research Technology (ILRT) på Bristol Universitet i Storbritannien: <http://www.ilrt.bris.ac.uk/>. Man gennemførte bl.a. en online brugerundersøgelse, og agenturets repræsentanter indsamlede informationer. Resultaterne blev brugt i arbejdet med at udvikle struktur og design for den nye side.

Brugernes input har således givet inspiration til at udvikle nogle nye funktioner på hjemmesiden:

- Nyhedssektionen er udvidet til at omfatte EuroNews, pressemeddelelser og den elektroniske bulletin. Nyheder kan også ses på forsiden, og her kan man tilmelde sig en nyhedsservice, så man modtager information om alle nyheder fra agenturet.
- Information fra medlemslandene er nu tilgængelig direkte fra forsiden og fra et interaktivt landkort under menuknappen "Country information".
- Alle nationale sider har en liste med publikationer på det pågældende lands sprog samt relevante links.
- Der er indsat en søgefunktion, så man hurtigt og nemt kan finde relevant information.
- Tilgængeligheden er øget, så niveauet opfylder de nyeste W3C-anbefalinger.

Se den nye hjemmeside på www.european-agency.org

VEJLEDNING OM TILGÆNGELIGHED OG STØTTEMULIGHEDER FOR HANDICAPPEDE PÅ INSTITUTIONER FOR VIDEREGÅENDE UDDANNELSER I EUROPA

<http://www.european-agency.org/agency-projects/heag>

På agenturets hjemmeside findes en fremragende vejledning om tilgængelighed og støttemuligheder for handicappede på institutioner for videregående uddannelser i Europa. Vejledningen hedder på engelsk **Higher Education Accessibility Guide**, kaldet **HEAG**.

HEAG tilbyder mange former for information af interesse for studerende med handicap, som gerne vil læse videre i et andet europæisk land. Formålet med hjemmesiden er at give dem og andre relevante aktører omkring dem en god vejledning, når de skal tage beslutninger om det videre uddannelsesforløb og muligheden for et udvekslingsprogram.

Ekspertter fra 26 af agenturets medlemslande samt Kroatien og Slovakiet har indsamlet nøgleinformation om emnet, som kan findes på agenturets hjemmeside:

- Via de nationale sider, som indeholder information om videregående uddannelser i det pågældende land, både på nationalsproget og på engelsk;
- I HEAG-databasen, hvor man kan søge efter specifikke services og støtteforanstaltninger for studerende på videregående uddannelser i de enkelte lande.

Via de nationale sider kan man finde information om støtte til studerende med handicap og om det pågældende lands system for videregående uddannelse og politikker på handicapområdet. Her er naturligvis også kontaktoplysninger på relevante

personer – herunder projektets eksperter – i de enkelte lande.

Man kan også søge på bestemte institutioner og deres særlige støtteforanstaltninger for handicappede, både på nationalsproget og på engelsk, via links til databasen.

Databasen vil blive opdateret hvert andet år.

For yderligere oplysninger kontakt venligst agenturet på adressen heag@european-agency.org

ELEVURDERINGER OG INKLUDERENDE UNDERVISNING

Over 150 deltagere fra 27 lande mødtes den 23. og 24. oktober 2008 i Limassol på Cypern til konferencen "Elevvurderinger i et inkluderende undervisningsmiljø", organiseret af det cypriotiske undervisnings- og kulturministerium i samarbejde med agenturet. Konferencen markerede afslutningen på 3 års studier af politikker og praksis for elevvurderinger til fremme af inklusion i det almene skolesystem.

Allerede i 2004 besluttede agenturets repræsentantskab at se nærmere på elevvurderinger i et inkluderende undervisningsmiljø. Projektet blev iværksat og var delt i to faser: fase 1 (fra 2005 til 2006) og fase 2 (fra 2006 til 2008). 23 lande deltog i den første fase, som satte fokus på vurderinger af elever på de yngre klassetrin i grundskolen. I den anden fase deltog 26 lande og projektet var nu udvidet til også at omfatte elever på de ældste klassetrin.

Deltagerne forsøgte i den første fase at klarlægge betydningen af begrebet "inkluderende elevvurderinger" og blev efter grundige undersøgelser og diskussioner af praksis enige om en fælles definition:

Politikker og praksis for inkluderende elevvurderinger i det almene skolesystem skal så vidt som overhovedet muligt være til gavn for alle elevers læring. Den overordnede målsætning er at fremme en effektiv inklusion og deltagelse i undervisningen for alle udsatte elever, herunder elever med særlige undervisningsmæssige behov.

I projektets anden fase blev der aflagt besøg fem forskellige steder: Et ressourcecenter i distriktet Reutte i Tyrol, Østrig, Peder Lykke-skolen i København i kombination med Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR), skoler i Montluçon-distriktet i Frankrig, Landesförderzentrum Sehen (LFS) i Schleswig, Tyskland – et center for blinde og svagtseende – og Cavendish skole i Runcorn, England, og dennes samarbejdspartnere i det almene skolesystem. Der

blev aflagt to besøg hvert sted, hvor eksperter fra de deltagende lande havde mulighed for at se omgivelserne og diskutere procedurer og praksis for elevvurderinger.

En af de vigtigste erfaringer man har gjort sig under projektet er, at inkluderende elevvurderinger bør ses som en løbende proces, der involverer lærere, forældre og elever i almen skolen og ikke blot eksterne fagfolk. Udgangspunktet bør være, at inkluderende elevvurderinger udgør en fundamental del af undervisningen og elevens læring.

En anden vigtig opdagelse handler om formativ vurdering og hvordan den bedst kan anvendes på elever med særlige undervisningsmæssige behov. Det viste sig, at formative vurderinger er baseret på de samme principper, både for elever med og

◀ Fortsat...

uden særlige behov. Den eneste forskel ligger i typen af de værktøjer og metoder, lærerne anvender på de to grupper.

Den overordnede konklusion er, at elevvurderinger er essentielle i udviklingen af den inkluderende undervisning, og at beslutningstagere og fagfolk er nødt til at tage højde for dette, når de udarbejder og vedtager politikker og praksis.

Projektresultaterne er beskrevet flere steder, bl.a. i rapporten *Elevvurderinger i et inkluderende undervisningsmiljø – Retningslinjer for politikker og praksis*, som indeholder resultater fra projektets første fase. Rapporten er baseret på de 23 deltagende landes information om nationale vurderingspolitikker og -praksis. En tilhørende folder opsummerer projektets hovedpunkter.

Herudover findes en række korte diskussionsoplæg, som kan downloades fra agenturets hjemmeside:

Anvendelse af elevvurderinger i et inkluderende undervisningsmiljø – beskriver de vigtigste spørgsmål om emnet på baggrund af erfaringer fra beslutningstagere og fagfolk.

Formativ vurdering af elever med særlige undervisningsmæssige behov – her diskuteres, hvordan formativ vurdering bedst anvendes til elever med særlige undervisningsmæssige behov.

Indikatorer for inkluderende vurderinger – definerer en række indikatorer og tilknyttede forudsætninger, som kan bruges som vejledning til at udvikle inkluderende politikker, procedurer og praksis for elevvurderinger.

Anbefalinger fra Cypren-konferencen om elevvurderinger i den inkluderende undervisning – her opsummeres diskussioner og fælles konklusioner fra deltagerne i agenturets konference i oktober 2008 i Limassol. Dokumentet indeholder fælles anbefalinger for udvikling af vurderingsmetoder, hvor der lægges vægt på inklusion. Anbefalingerne er rettet mod europæiske beslutningstagere og den cypriotiske undervisningsminister har udsendt dem til sine ministerkolleger i Europa.

Agenturet har en særskilt sektion på hjemmesiden om elevvurderinger i et inkluderende undervisningsmiljø: <http://www.european-agency.org/agency-projects/assessment-in-inclusive-settings>.

Her findes al information fra det 3-årige projekt, foruden naturligvis oplysninger om de deltagende eksperter og en samling af materialer fra projektets to faser. Herudover er der:

- *Nationale rapporter* med fælles vedtagne termer anvendt i projektet;
- *En oversigt over anbefalinger*, så der kan laves krydshenvisninger mellem anbefalingerne i projektets første fase og de nationale rapporter;
- *En oversigt over ikke-europæisk litteratur*;
- *En vidensbase* med materialer fra 25 lande, indsamlet i projektets anden fase.

Yderligere oplysninger fås på adressen www.european-agency.org/agency-projects/assessment-in-inclusive-settings, eller fra sekretariatet: secretariat@european-agency.org

NYT FRA MEDLEMSLANDENE

DANMARK – Fælles indsats: Om partnerskab og inklusion i skolen

Personalet på Peder Lykkeskolen på Amager har sammen med agenturet og Pædagogisk Psykologisk Rådgivning i København set på nye måder at inddrage forældrene i skolens arbejde gennem det såkaldte Fælles Indsats-projekt.

Afdelingsleder Kirsten Hansen og PPR-chef for Distrikt Indre By Jette Lentz fortæller om projektet:

“Vi hjælper lokalpolitikere i Børne- og Ungeforvaltningen i København med at udvikle metoder og strategier for inklusion i specialundervisningen. Projektet har bredt sig og er nu i gang også på andre skoler i København. De involverede medarbejdere har allerede gennem projektet lært at bruge en mere holistisk tilgang til deres arbejde.

Københavns Kommune introducerede en reform af specialundervisningssystemet for at sikre inklusion af elever med særlige behov i folkeskolen. Reformen fandt sted samtidig med projektet, og vi fik på den måde mulighed for både at opnå indflydelse og formidle viden til relevante aktører i Børne- og Ungeforvaltningen.

I september 2008 holdt vi en konference på Københavns Rådhus. Her var repræsentanter fra agenturets projekt om elevvurderinger i et inkluderende undervisningsmiljø sammen med en række danske forskere samlet for at informere kommunale fagfolk og beslutningstagere om emnet og give udtryk for egne holdninger. Vi har også lavet en DVD om projektet (fås fra adressen nedenfor).

Siden er det gået stærkt, og distrikt Indre By er udvalgt som pionerer for specialundervisningsreformen, hvilket giver os mulighed for at blive rollemønstre for kommunens otte andre distrikter.

Vi blev valgt til denne rolle, fordi vi var med i agenturets projekt om elevvurderinger, hvor vi bl.a. skulle undersøge udviklingen i vurderingsmetoder rundt om i Europa. Det gav os chancen for at få international erfaring og indflydelse på politikker og metoder for inklusion her i Københavns kommune.”

Yderligere oplysninger fås fra afdelingsleder og udviklingskonsulent Kirsten Hansen: Kirsha@Buf.Kk.Dk, eller PPR-chef i Børne- og Ungeafdelingen i Distrikt Indre By, Jette Lentz: Jette.Lentz@Buf.Kk.Dk.

GRÆKENLAND – Reform af uddannelsessystemet

Den græske regering vedtog for nylig nye strategiske målsætninger for de videregående uddannelser. Love vedtaget mellem 2004 og 2007 skal nu iværksættes, så de opfylder de europæiske standarder for undervisning.

Lovgivningen skal revideres på forskellige områder: a) uddannelsesinstitutionernes struktur, b) et nyt kontor for anerkendelse af uddannelser (L 3328/2005), c) kvalitetssikring af de videregående uddannelser, d) livslang læring og fælles overbygningsuddannelser (L 3369 & 3404/2005), e) oprettelse af et internationalt universitet (L3391/2005) og iværksættelse af love om IKT i læringen, erhvervsuddannelser, ligebehandling af mænd og kvinder og adgangskrav til videregående uddannelser. To tiltag skal især fremhæves:

1. Reform af den rummelige skole – alle elever følger det statslige almene skolesystem, som har foranstaltninger til at opfylde den enkeltes behov; der er f.eks. tværkulturel undervisning for elever fra etniske minoritetsgrupper og specialundervisning for elever med særlige undervisningsmæssige behov. Der er dog oprettet særlige skoler for muslimske minoritetsgrupper.

2. Reform af læreruddannelsen – fra 2005 til 2007 gennemførte det nationale pædagogiske institut omfattende ændringer i læreruddannelsen. Der er nu organiserede uddannelsesforløb for speciallærere indlagt i den almindelige læreruddannelse. Loven om specialundervisning siger, at lærere, som underviser i specialskoler skal efteruddannes sammen med andre lærere i grundskolen i henhold til artikel 4 (så alle lærere får uddannelse i at undervise elever med særlige behov). Siden 2004 har man introduceret følgende uddannelsesforløb:

IKT i læringen: et forløb på 100 lektioner fordelt på tre områder: a) videnskabelig brug af IKT i undervisningen, b) organisering af undervisningen af IKT i skolerne og c) problemstillinger forbundet med undervisningen i IKT samt løsningsmodeller.

Ny teknologi: 96 lektioner fordelt på to områder, a) undervisning af lærere i brug af PC og b) brug af ny teknologi i undervisningen.

Evaluering og debat: Evaluering af og debat om bøger anvendt i undervisningen i løbet af det seneste år.

Undervisning i håndtering af forskellige former for behov: 50 lektioner for lærere i grundskolen og på ungdomsuddannelserne om, hvordan man håndterer indlæringsvanskeligheder, specifikke færdigheder, adfærdsproblemer (aggressioner, vold, emotionelle problemer) og kulturelle forskelligheder i et inkluderende undervisningsmiljø.

Yderligere oplysninger fås fra agenturets nationale koordinator i Grækenland: Maria Palaska-loannidis, mpalask@sch.gr eller repræsentantskabsmedlem Maria Michaelidou, smi@acm.org

SPANIEN – “Tots músics, tots diferents” (alle musikere – alle forskellige)

Regionen Valencia er over alt i Spanien kendt for musikken. Den er hjemsted for en lang række dygtige musikere og musikforeninger, som er med til at berige de musikalske uddannelser. Byen Torrent er et godt eksempel: her findes en koncertsal og flere musikforeninger, som i samarbejde med musikkonservatoriet er med til at skabe grobund for den musikalske udfoldelse.

På musikkonservatoriet i Torrent forberedes unge musikstuderende til eksamen i musiske fag. Konservatoriet er fra 1971 og er i løbet af årene vokset, så det nu kan tilbyde undervisning inden for en lang række områder af musikken. Der er i dag 62 lærere, 8 administrative medarbejdere og 540 studerende.

I 2003 iværksatte undervisningsministeriet i den uafhængige region Valencia et projekt kaldet “Tots músics, tots diferents” (alle musikere – alle forskellige) på foranledning af et forslag fra konservatoriets studerende. 2003 var samtidig det europæiske handicapår, og projektet gav for første gang i Spaniens historie unge med særlige behov mulighed for at studere musik.

Navnet “Tots músics, tots diferents” er valgt for at understrege, at et handicap ikke bør afskære børn og unge fra at studere musik.

12 af de studerende, som medvirkede i projektet, studerer stadig med stor succes og er godt integrerede både i undervisningen og socialt. Det

ville ikke have været muligt uden en helt exceptionel indsats og et stort engagement fra hele lokalsamfundet samt støtte fra offentlig side (især fra undervisningsministeriet i Valencia og de lokale myndigheder i Torrent) og private bidragydere (Mediterranean Savings Bank).

Projektet har modtaget anerkendelse i form af tildelingen af en mindepris for Marta Mata – en catalansk pædagog, som har haft grundlæggende indflydelse på den pædagogiske fornyelse i Spanien. Prisen blev tildelt i 2006 for god kvalitet i undervisningen. Også i 2007 modtog projektet en pris, som tildeles centre, der udvikler nye projekter til studerende med særlige undervisningsmæssige behov.

Det særdeles innovative og eksperimenterende projekt har været med til at ændre den traditionelle opfattelse af et musikkonservatorium og har derfor også skabt en række forandringer, som f.eks. reform af læreruddannelsen, omorganiseringer og ændringer i metodologi og ressourcefordeling samt, ikke mindst, holdningsændringer hos lærerne.

Projektet anses som et stort skridt fremad i bestræbelserne på at opnå social retfærdighed og fællesskab og har bestemt medvirket til at fremme udsatte unges muligheder for at få en uddannelse, f.eks. på det kunstneriske område.

Yderligere oplysninger fås fra agenturets nationale koordinator i Spanien, Yolanda Jiménez Martínez: yolanda.jimenez@educacion.es eller rektor ved konservatoriet i Torrent, Manuel Tomás Ludeña: manuel_tomas@conservatoritorrent.net

FRANKRIG – Ny forskning og kursusaktivitet

En fransk forskningsgruppe med speciale i handicap og sanser har holdt sin første konference om lugtesans, hukommelse og indlæring. Det skete den 27.–29. januar 2009 i Paris.

Med udgangspunkt i forskningen blev der sat fokus på to spørgsmål omkring de fem sanser: hvordan kommunikerer vi via sanser, som er udviklede allerede på fosterstadiet, og hvordan giver vi handicappede forbedrede aktivitetsmuligheder?

Symposiet blev arrangeret i fællesskab af det europæiske center for smagsforskning i Dijon og det franske institut for undervisning og uddannelse af handicappede unge (INS-HEA) i Suresnes. Der var fokus på lugtesansen, som ellers ikke er genstand for megen opmærksomhed, selv om den har stor betydning i forskellige kognitive sammenhænge, f.eks. ved oplevelse af diskrimination og i forbindelse med hukommelse og nydelse.

Begivenheden havde flere formål: at undersøge den aktuelle videnskabelige og pædagogiske viden om emnet, at demonstrere, hvordan lugtesansen kan fremme indlæring, især hos unge handicappede og at give ny grobund for erfaringsudvekslinger.

Symposiet blev besøgt af forskere fra flere lande,

medarbejdere fra sundheds- og undervisningsområdet, eksperter i lugtesans og forældre til handicappede børn. Emnet blev diskuteret ud fra forskellige synsvinkler og erfaringer. Man diskuterede også de forskellige sammenhænge mellem lugtesans, følelser og hukommelse, lugtesansens indflydelse på indlæringen hos unge handicappede og hvordan lugtesansen kan udnyttes til at forbedre hverdagen for handicappede.

Børn med handicap – et 12½-dags kursus med deltagelse af 120 personer, der arbejder med børn i en større by i Nordfrankrig.

Kurset havde to hovedformål: at få forståelse for, hvordan man kan få børn med handicap til at føle sig godt tilpas i hverdagen sammen med andre børn, og hvordan personer omkring dem kan samarbejde og udveksle erfaringer på den bedst mulige måde.

Følgende emner blev behandlet:

- Institutionelle og lovgivningsmæssige rammer;
- Samarbejde med institutioner og lokale foreninger;
- Tilpasning, støtte og undervisning i forhold til børnenes handicap, sygdom eller andre vanskeligheder.

Deltagerne fik udleveret agenturets rapport Tidlig indsats over for småbørn: Problemstillinger i Europa – en statusanalyse med synspunkter og anbefalinger som referencedokument.

Kurset vil blive afprøvet i to andre byer og vil herefter blive udbudt andre steder i Frankrig.

Yderligere oplysninger fås hos agenturets nationale koordinator i Frankrig: Nel Saumont: international@inshea.fr

PORTUGAL – Kooperativ forbedrer børns læsefærdigheder

To bøger har allerede været på markedet i nogen tid, *O Segredo do Sol e da Lua* og *O Gato Gatão Poeta de Profissão*. De findes i fire udgaver: (i) en trykt udgave med en tilhørende DVD med en lydudgave; (ii) en tilpasset version med piktogrammer; (iii) en portugisisk tegnsprogsversion og (iv) en blindskriftversion. DVD'en indeholder også læringsmateriale udformet som lege.

Uanset læserens individuelle niveau har børn såvel som voksne nu fået et godt værktøj til forbedring af deres læsefærdigheder.

CERCICA, et portugisisk kooperativ for udviklingshæmmede, har introduceret en serie bøger, som kan bruges af alle børn. Med støtte fra undervisningsministeriet og rådhuset i byen Cascais fik man sammensat et team af fagfolk, som har formået at opfylde det behov, der indtil nu har været for sådanne bøger.

Yderligere oplysninger fås fra hjemmesiden: <http://www.editoracercica.com/>

ISLAND – Universitetsforløb for studerende med psykiske udviklingshæmninger

Den 20. juni i år fik 22 studerende fra Islands Universitet et afgangsbrev for studerende med særlige undervisningsmæssige behov. Forløbet blev gennemført inden for bestemte erhvervsrelaterede områder.

Uddannelsen blev påbegyndt i efteråret 2007 og er den eneste i Island, som er rettet specielt mod studerende med psykiske udviklingshæmninger. Forløbet blev organiseret som et toårigt forskningsprojekt på det samfundsvidenskabelige fakultet og blev gennemført i henhold til de officielle retningslinjer for internationale organisationer for personer med særlige undervisningsmæssige behov, konventionen for menneskerettigheder og universitetets egne politikker.

Hovedformålet med uddannelsen var at give studerende med psykiske udviklingshæmninger mulighed for at være en del af samfundet på lige fod med alle andre. Derfor blev en stor del af undervisningen gennemført sammen med de øvrige studerende, og der blev også etableret en mentorordning, hvor de øvrige studerende gav individuel støtte og rådgivning.

Både lærere og studerende var meget tilfredse med forløbet. Universitetets ansatte fortalte, at de studerende havde fået et langt bedre selvværd og havde forbedret deres evne til at indgå i sociale sammenhænge som en ekstra gevinst, ud over de rent faglige færdigheder, de havde fået inden for det område, de havde valgt at beskæftige sig med. De studerende var især glade for, at de havde kunnet arbejde side om side med studerende uden særlige undervisningsmæssige behov, hvilket var af afgørende betydning for dem.

Yderligere oplysninger fås fra agenturets nationale koordinator i Island: Bryndís Sigurjónsdóttir: bryndis@bhs.is

SVERIGE – Hverdagen for elever med fysiske handicap: en etnologisk undersøgelse

Forekomsten af inkluderede eller ekskluderede elever siger meget om hverdagen for elever med fysiske handicap. Deres sociale position er kompleks og stiller store krav til både lærere, hjælpere, skoleledere og lokale og nationale myndigheder.

Undersøgelsens overordnede spørgsmål er, hvordan hverdagslivet i skolen udformer sig for elever med fysiske handicap. Spørgsmålet belyses fra flere perspektiver: konstruktivisme, barnets perspektiv, andre børns perspektiv, etnografi og kulturanalyse. Det er en sonderende undersøgelse som ser på barnets hverdag i skolen ud fra et helhedsperspektiv.

Der er fokus på elevernes sociale position. Samspillet mellem eleven med et fysisk handicap og klassekammeraterne kan være af varierende styrke, ligesom forekomsten af elever som inkluderes eller ekskluderes. Elevens sociale position er kompleks. Eleven indgår f.eks. i mange forskellige undervisningssammenhænge. Skolens organisatoriske løsninger og skole- og elevkulturen er af afgørende betydning.

Et andet vigtigt område er elevernes undervisning, læring og udvikling af færdigheder.

Læringen er samtidig det område, skolens personale og forældrene udtrykker størst usikkerhed omkring. Her efterspørges mere viden. Konklusionen er, at elever har individuelle behov for tid såvel som pædagogiske løsninger, og at der er brug for organiseret kompetenceudvikling og dialog.

Undersøgelsen viser, at der er mange fortalere for inklusionsprincippet, men også stor usikkerhed omkring, hvordan det skal omsættes til praksis. Elevernes komplekse handicap stiller større krav til skolernes evne til at tilpasse sig og give hver enkelt elev den rette støtte.

Andre konklusioner af undersøgelsen handler om vigtigheden af engagement, erkendelse af at eksklusion ikke altid er tydeligt for omgivelserne, og at der i skolerne er en magtordning, hvor handicap og køn spiller ind. Det viser behovet for inkluderende strategier og selvrefleksion på alle niveauer i systemet.

Yderligere oplysninger fås fra: Göran Nygren, Uppsala Universitet:
goran.nygren@etnologi.uu.se
Rapporten findes på svensk på adressen:
<http://publications.uu.se/abstract.xsql?dbid=9351>

LUXEMBOURG – Den nye grundskole

Den 21. januar i år blev tre love om omlægning af grundskolen vedtaget. De udgør tilsammen det pædagogiske og organisatoriske fundament for de første ni skoleår og er vedtaget i håb om at skabe bedre resultater for alle elever. Lovene trådte i kraft i september.

Hver skole kan nu i kraft af loven differentiere undervisningen og selv udforme og iværksætte initiativer til at forbedre elevernes kompetencer. I skoleåret 2009–2010 iværksættes bl.a. følgende initiativer:

Læringsforløb – fra september 2009 blev alle børnehaver og grundskoler samlet og inddelt i fire læringsforløb, som erstatter den traditionelle inddeling i skoleår.

Lærergrupper – i hver skole vil alle, som underviser og har børn fra samme læringsforløb samarbejde i grupper.

Tværfaglige teams – hver skole kan henvende sig til et tværfagligt team og få støtte og gode råd. Teamet består af forskellige eksperter på hver deres område og vil støtte og rådgive elever med særlige behov.

Kompetencer – et centralt omdrejningspunkt i processen. Al undervisning og læring er kompetencebaseret, og denne tilgang indføres nu gradvist. Pædagogiske grupper vil sætte fokus på de grundlæggende kompetencer i hvert læringsforløb og tilpasse undervisningen herefter.

Vurderinger – der indføres nye procedurer for elevvurderinger, så man kan få bedre indblik i elevens udvikling hen imod de opnåede kompetencer og bedre klarhed over, hvor han/hun skal forbedre sig.

Handlingsplan – hver skole udarbejder en handlingsplan, som definerer skolens målsætninger for elevernes opnåelse af resultater. Skolerne har en vis grad af selvstændighed og kan f.eks. tilpasse det officielle skema, vælge særlige hjælpemidler, ændre gruppesammensætningen af elever osv.

Skolenævn – i løbet af sommeren 2009 oprettede hver skole et skolenævn og valgte en formand. Fra næste år bliver skolenævnets hovedopgave at hjælpe med at tilrettelægge skolens organisation, udarbejde en handlingsplan, godkende valg af særlige hjælpemidler og styrke samarbejdet med forældrene.

Yderligere oplysninger findes på adressen: www.men.lu

FLAMSK BELGIEN – Nyt system til støtte i læringen

Det har vist sig, at ca. 20% af de yngre elever i grundskolen har en eller anden form for særligt behov. 12,5% af dem har mindre psykiske udviklingshæmninger og/eller indlæringsvanskeligheder, og 3,3% har diagnosticerede autisme spektrum forstyrrelser eller adfærdsvanskeligheder. 16% af de 12–18-årige har et større behov for tilpasning. Ud af denne gruppe har 8,9% mindre psykiske udviklingshæmninger og/eller indlæringsvanskeligheder. 3,4% af de ældste elever i grundskolen og på ungdomsuddannelserne har diagnosticerede autisme spektrum forstyrrelser eller adfærdsvanskeligheder.

Den nye klassifikationsmodel har vist sig at være velfunderet og pålidelig. Der er dog stadig nogle svage områder. Lærerne er f.eks. ikke tilstrækkeligt forberedte og der vil være behov for en massiv indsats for efteruddannelse, hvis skolerne skal få en mere inkluderende tilgang til håndteringen af børn med særlige behov. De skolepsykologiske rådgivninger skal desuden sætte sig ind i WHO's internationale klassifikationsmodel, for at kunne inddrage både de psykologiske og sociale faktorer i deres arbejde, og for at kunne give en mere behovsbaseret og dynamisk evaluering af elevens potentiale (i modsætning til den i øjeblikket meget fremherskende psykometrisk orienterede testtradition). Herudover skal de kunne inddrage omgivelserne, som f.eks. familieforhold og skolemiljø. Modellen diskuteres i øjeblikket politisk og er bl.a. på grund af det nylige regeringskifte endnu ikke iværksat.

I et forsøg på at imødegå behovet for en inkluderende skole, som lever op til internationale standarder, har den flamske undervisningsminister udviklet et klassificeret system for støtte i læringen. Man kan bl.a. frit vælge mellem en almen skole og en specialskele, hvis de tilhører samme klassificering.

I overensstemmelse med Verdenssundhedsorganisationen WHO's internationale klassifikation af funktionsevne, funktionsnedsættelse og helbredtstilstand fremsætter ministeren forslag til læseplan og assistance i forhold til det enkelte barns særlige behov. Man har fremlagt en klassifikationsmodel, hvor elevens særlige behov klassificeres ud fra niveauet af den krævede støtte og arten af de problemstillinger, han eller hun står over for.

Til at afprøve systemet har man udvalgt 8,648 elever (ud af det samlede antal elever på 1,109,909, som er mellem 2½ og 18 år), både fra almen skoler og specialskele, grund- og ungdomsuddannelser. Psykologer fra de 73 skolepsykologiske rådgivninger (SPS) blev bedt om at definere særlige behov i overensstemmelse med de nye kriterier. Der blev udarbejdet en manual og en elektronisk formular til formålet, og der er oprettet en helpdesk og en database, hvor SPS kan registrere input og resultater.

Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til:
Jo.lebeer@ua.ac.be & elke.struyf@ua.ac.be –
Antwerpen Universitet
marijke.wilssens@arteveldes.be – Artevelde
Lærerseminarium
theo.mardulier@ond.vlaanderen.be – det flamske
undervisningsministerium og agenturets repræ-
sentantskabsmedlem for Flamsk Belgien

TYSKLAND – Ratificering af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

I Tyskland trådte FN's konvention om rettigheder for personer med handicap i kraft i marts 2009 og forpligtede dermed Tyskland til at udøve inklusionsprincippet. I Schleswig-Holstein indfører man et såkaldt inklusionsår under mottoet: "sammen er vi bedre".

Undervisningsministeren i Schleswig-Holstein, Ute Erdsiek-Rave, sagde i april 2009: *"Vi har brug for at ændre pædagogisk retning i hele landet. Inkluderende undervisning betyder ikke, at barnet skal tilpasse sig skolens vilkår. Det skal være omvendt. Den almene, inklusive skole byder alle børn velkommen, også – og især – børn med sociale eller sundhedsmæssige problemer og/eller undervisningsmæssige behov."*

Vereint für gemeinsame Bildung.

Nationale Konferenz zu Artikel 24 des VN-Übereinkommens über die Rechte von Menschen mit Behinderungen

Ratificeringen blev markeret under et internationalt symposium i Rendsburg om erfaringsudveksling og gensidig læring mellem deltagere fra Tyskland og andre europæiske lande – bl.a. fra agenturet. Andre begivenheder skal også promovere inklusionsprincippet med henblik på at fremsætte en handlingsplan for de kommende ti år, bl.a. for lovændringer og finansiering af et inkluderende skolesystem.

National konference den 1. juli 2009 med fokus på artikel 24 i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap.

Karin Evers-Meyer og repræsentanter fra det nationale arbejds- og socialministerium fremlagde resultater fra deres kampagne "Alle inklusive – Die neue UN-Konvention".

Alle relevante mandater i relation til undervisning og uddannelse er beskrevet i en folder, der opfordrer til at iværksætte en handlingsplan for inkluderende undervisning, fri adgang til og inkluderende undervisning på alle universiteter og en bedre organisering af finansieringen af sociale ydelser. Kampagnen kørte fra januar til marts med otte konferencer organiseret af ministeriet i samarbejde med 22 andre organisationer, og med fokus på forskellige områder af handicapkonventionen.

Læs mere om kampagnen og dens resultater på:
<http://www.alle-inklusive.behindertenbeauftragte.de/>

STORBRITANNIEN (England) – “Achievement for all”: bedre resultater for børn og unge med særlige undervisningsmæssige behov og handicap

“Achievement for All” hedder et pionerprojekt med fokus på resultater i undervisningen. Projektet giver nyt håb for børn og unge med særlige undervisningsmæssige behov.

460 skoler i 10 lokalområder deltager i det 2-årige projekt, som blev sat i gang i september i år. Projektet sætter fokus på individuel læring og stiller store krav til eleverne, hvilket bl.a. afspejles i vurderingerne. Eleverne inddeles efter fagligt niveau, og idéen er at yde en meget koncentreret indsats i undervisningen, som gerne skulle give udslag i en væsentlig forbedring af resultaterne. Der vil blive lagt stor vægt på forældrenes deltagelse i forløbet.

De skoler og lokalområder, der er med i “Achievement for All” vil blive banebrydende, når det handler om personliggørelse af den enkelte elev. Ved projektets slutning vil de deltagende skoler have udviklet et værdisæt for opnåelse af gode resultater, og de vil råde over en række vidensbaserede redskaber i undervisningen. De lokale myndigheder vil være godt rustet til at afdække og afhjælpe behovene hos børn med handicaps og/eller særlige undervisnings-

mæssige behov og vil være i stand til at yde en veltilrettelagt indsats.

Projektets målsætning er at højne ambitionsniveauet hos alle, også hos elever som har ekstra udfordringer i form af særlige undervisningsmæssige behov. Børn og unge med handicap skal under forløbet lære at føle sig sikre i læringsprocessen, møde skolen med en positiv holdning og blive mere bevidste om deres eget potentiale.

Forældrene skulle gerne opnå større tillid til undervisningssystemet og få mere indflydelse på barnets læring.

Yderligere oplysninger findes på:
<http://nationalstrategies.standards.dcsf.gov.uk/node/189431>

Produktionsoplysninger

European Agency for Development in Special Needs Education er en uafhængig, selvstyrende organisation, støttet af sine medlemslande og Den Europæiske Unions institutioner (Europa-Kommissionen og Europa-Parlamentet). Udgivelsen af nyhedsbrevet sker med støtte fra medlemslandene og fra Europa-Kommissionens Generaldirektorat for Uddannelse og Kultur:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm

Agenturet, medlemslandene og Europa-Kommissionen kan ikke drages til ansvar for indholdet i dette nyhedsbrev og repræsenterer ikke nødvendigvis samme holdning. Kommissionen er ikke ansvarlig for

videregivelse af oplysninger fra nyhedsbrevet.

Uddrag fra nyhedsbrevet er tilladt med angivelse af kilde-reference. En elektronisk version findes på agenturets hjemmeside på adressen www.european-agency.org

Sekretariat:

Østre Stationsvej 33
5000 Odense C
Tlf.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Bruxelles-kontor:

3 Avenue Palmerston
BE-1000 Bruxelles
Belgien
Tlf.: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

For tilsendelse af nyhedsbrevet og yderligere oplysninger om agenturet, kontakt venligst den danske nationale koordinator:

Preben Siersbæk, siersbaek@uvm.dk

Denne udgave er oversat fra engelsk og kan sammen med øvrige sprogversioner downloades fra adressen:
<http://www.european-agency.org/news/euronews>

Tryk: Halstan: www.halstan.co.uk

EuroNews udgives på følgende sprog: CS, DA, DE, EL, EN, ES, ET, FI, FR, HU, IS, IT, LT, LV, MT, NL, NO, PL, PT, SL, SV

ISSN: 1560-3091

© European Agency for Development in Special Needs Education 2009

EuroNews er trykt på papir fremstillet af træmasse fra bæredygtig skovdrift og bleget med klorfrie midler.

